

Partnerskabet til restaurering af Horsens Fjord

27. februar 2019

Til

Kystdirektoratet

Højbovej 1, 7620 Lemvig

kdi@kyst.dk

Ansøgning om tilladelse til udlægning af diffuse rev i Horsens Fjord.

Partnerskabet til restaurering af Horsens Fjord skal herved søge Kystdirektoratet om tilladelse til udlægning af 3 diffuse rev i Horsens Fjord.

Partnerskabet består af repræsentanter for Horsens, Odder og Hedensted Kommuner, Friluftsråd Søhøjlandet, Danmarks Naturfredningsforening i Horsens, Odder og Hedensted Kommuner, Horsens og Omegns Sportsfiskerforening, Vandløbsrestaureringsforeningen i Østjylland, Dykkerklubberne i Horsens, Horsens Ren Fjord samt repræsentanter for Biologisk Institut ved Syddansk Universitet.

Formålet med udlægningen er at forbedre miljøet i Horsens Fjord. Den nuværende miljøtilstand er jf. Vandplan 1, Hovedvandopland 1-9 Horsens Fjord dårlig i inderfjorden og ringe i yderfjorden med god miljøtilstand som målet. Voksedybden for ålegræs er ét af kvalitetsmålene, og den af Miljøstyrelsen registrerede voksedybde i Inderfjorden ligger mellem 2 og 2,7 meter og i Yderfjorden mellem 2,4 og 3,7 meter. Udlægningen af diffuse rev skal føre tilstanden på ensformige sandområder tilbage til den naturlige tilstand med spredte store (diameter > 40-100 cm) og små sten (diameter < 40 cm), således som billedet er på de uberørte kyststrækninger. Formålet er at skabe øget biodiversitet i de sandede området ved at skabe hæftningsmulighed for blåmuslinger og tang og derved skabe skjul for især amfipoder og fiskeyngel.

Projektet har udpeget 3 **lokalteter**, der findes velegnet til udlægningen i hver af de 3 kommuner med angivelse af felternes yderhjørner i geografiske koordinater i UTM32, ETRS89:

	Horsens Kommune	Odder Kommune	Hedensted Kommune
Primært	HDR.1: Sejet-Flintehage	ODR.1: Alrø Sydvest	HeDR.1: Flintehage-Bisholt
	559782.86 6187946.26	564499.32 6189232.76	560811.71 6187734.54
	559727.74 6188190.86	564524.46 6189283.39	560962.24 6187935.04
	559972.33 6188245.98	564748.82 6189172.01	561162.74 6187784.51
	560027.46 6188001.38	564723.69 6189121.38	561012.21 6187584.00

Det er planen at foretage årlige udlægninger over en 5-årig periode, indtil områderne er fuldt dækkede.

Områdernes placering fremgår af **bilag 1-5 Kort over projektområder**.

Områderne er valgt ud fra:

- Der må ikke være faste erhvervsmæssige eller rekreative interesser i området, eks. muslingefarme, jolleanløbssteder eller kitesurfing
- Der skal være en bar, homogen, fast sand- eller sand/grusblandet bund af mindst ½ meters tykkelse
- Der må ikke være tang, ålegræs eller muslingebanker på feltet i forvejen
- Der skal være tale om øst-/vestgående kyststrækninger for at undgå hård brænding og dermed forbundet slid på undervandsbevoksning ved stærk blæst.
- Der må gerne være nærliggende, naturlige ålegræsbede.
- Dybden skal ved middelvandstand være mellem 0,5 og 4 meter i feltet. Derved undgås områder, hvori der skræbes muslinger.
- Mindst 200 meters afstand til en NOVANA-station.

De mindre sten vil være sten, som firmaet Wittrup Seafood A/S har opfisket ved muslingeskrabning. Disse sten har en diameter under 15 cm. Firmaet opfisker ca. 50 tons årligt. Disse sten bringes i land på firmaets adresse i Horsens Havn. De større sten vil være sten fra grusgrave samt sten doneret af landmænd. Disse sidste sten skal igennem en renseperiode inden udlægning, så evt. pesticidrester ikke tilføres vandmiljøet. Stenene lastes i en pram på Horsens Havn. Prammen bugseres rundt i udlægningsområdet ved lav fart, mens stenene udlægges manuelt ved at kastes over skibssiden. Store sten udlægges på lignende måde, dog ved maskinkraft.

Der er ikke tale om et forskningsprojekt, men om en udlægning baseret på rådgivning fra Biologisk Institut ved Syddansk Universitet, hvis medlemmer i partnerskabet er lektor Mogens Flindt og Ph.D Troels Lange, der de sidste 3 år har forsket i forbedring af miljøet i netop Horsens Fjord. De udpegede områder er blevet gennemgået med de 3 kommuner.

Der har været udtaget vandprøver på 6 faste stationer ugentligt fra ultimo juni 2018 til medio oktober og derefter udtages månedlige prøver. Prøverne er analyseret af Biologisk Institut/SDU og analyserne har ikke givet anledning til fravalg af områder med undtagelse af det inderste af fjorden, der er præget af blød bund. Prøvetagningssteder og overordnede **analyseresultater er angivet i bilag 6 og 7.**

De endeligt udpegede områder er blevet kontrolleret for bl.a. **kabel- og rørledningsforbindelser** i henhold til søkort. Desuden har de været i høring hos Horsens Roklub, Horsens Sejlklub, Horsens Motorbådsklub, Dansk Amatørfiskerforening, Horsens, Odder og Vejle Museer samt Wittrup Seafood (muslingefiskere) uden indvendinger. Dansk Ornitologisk Forening og Danmarks Naturfredningsforening er repræsenteret i partnerskabet.

Forankring og afmærkning : de 4 hjørner i hvert område vil inden udlægning blive afmærket med en flagbøje, der via nylonreb vil være forankret i bunden med to krydsede rundjerns-hegnspæle. Der lægges en sten ved de opragende dele af jernpælene, så disse ikke kan skade vadende eller sejlene. Felterne ligger ikke i de normale sejlruiter for hverken erhvervs- eller rekreativ sejlads og altså på ret lille vanddybde.

Det ansøgte projekt udføres delvist indenfor **Natura 2000-område nr. 56, Horsens Fjord, havet øst for og Endelave**. Området er bl.a. udpeget fordi det rummer flere marine habitatnaturtyper – Rev (1170), Større lavvandede bugter og vige (1160), Kystlaguner og strandsøer* (1150) samt Mudder- og sandflader blottet ved ebbe (1140).

Projektet vil overholde følgende kriterier:

- Der udlægges ikke sten på lokaliteter, hvor der vokser ålegræs.
- Der udlægges sten som stammer fra land og/eller sten som er bragt i land som bifangst i forbindelse med muslingefiskeri
- Udlægning af sten sker i en afstand af mindst 200 meter fra overvågningsstationer, som anvendes i den nationale overvågning af ålegræs, NOVANA-stationerne. **Bilag 8** er et oversigtskort med projektområder og transekter til MST overvågning af ålegræstransekter indtegnet.

Der udlægges sten på én lokalitet, som er kortlagt som habitatnaturtype 1160. Denne naturtype er karakteriseret ved meget forskellige substrattyper og et varieret plante- og dyreliv. Udlægningen af sten sker på lokaliteter, hvor sedimentet er forholdsvis homogent og fattigt på sten. De udlagte sten vil blive substrat for makroalger og epifauna samt skjulested for dyr, som lever frit i vandet herunder krebsdyr og fisk. Projektet forventes dermed at medvirke til at forbedre den generelle tilstand og øge biodiversiteten på de valgte lokaliteter.

De andre 2 lokaliteter ligger udenfor Natura 2000-området.

Afmærkning af udlægningsområdet vil blive fjernet ved afslutningen af hver udlægning.

Der er ikke oplysninger om **marinarkæologiske interesser** i udlægningsområderne jf. udtalelse fra Moesgaard Museum vedlagt som **bilag 9**.

Bilagsfortegnelse:

Bilag 1	Oversigtskort over stenrev og ålegræs
Bilag 2	Oversigtskort over stenrev
Bilag 3	Kort over stenrev HDR 1
Bilag 4	Kort over stenrev ODR 1
Bilag 5	Kort over stenrev HeDR1
Bilag 6	Beskrivelse af prøvetagningssteder
Bilag 7	Analyseresultater
Bilag 8	Oversigtskort med projektområder og transekter indtegnet
Bilag 9	Udtalelse fra Moesgaard Museum

Miljø og Fødevarerministeriet
Kystdirektoratet
v. Nikolaj Michelsen, e-mail: nim@kyst.dk

Teknik & Miljø
Rådhusgade 3
8300 Odder

Supplerende vurdering til:
Ansøgning om tilladelse til udlægning af diffuse rev i Horsens Fjord

22-11-2019
Sags Id. S2018-15244

Baggrund

Partnerskabet til restaurering af Horsens Fjord har den 27. februar 2019 søgt om ansøgning til udlægning af diffuse rev i Horsens Fjord, og efter anmodning fra Kystdirektoratet den 10. oktober 2019, er der hermed udarbejdet supplerende vurdering for påvirkning af 1 ud af 3 rev: rev ODR1 beliggende i Natura 2000.

Sagsbeh.
Lisette Søgaard
Tlf. 29222764
Lisette.Soegaard@odder.dk

Dok id. D2019-132779

Side 1/5

Formål

Formålet med udlægning af diffuse rev er at forbedre naturværdierne i Horsens Fjord. Udlægningen af diffuse rev skal genskabe tilstanden fra ensformige sandområder til en naturlig tilstand med spredte store og små sten, som vi ser på de uberørte kyststrækninger.

Tilstand af Horsens Fjord

Den nuværende miljøtilstand af Horsens Fjord er jf. Vandområdeplan 2015-2021 for Hovedvandopland 1.9 Horsens Fjord dårlig i inderfjorden og ringe i yderfjorden. Fjorden er påvirket af næringsstofbelastning, primært udvaskning fra dyrket landbrugsjord.

For yderligere beskrivelse af projektet henvises til ansøgning om tilladelse til udlægning af diffuse rev i Horsens Fjord.

Habitatvurdering

I ansøgningen søges der om etablering af 3 diffuse rev, hvor placeringen af det ene rev ODR1 er beliggende indenfor Natura 2000-området nr. 56 "Horsens Fjord, havet øst for og Endelave", bilag 1.

Lovgivning

I henhold til §§ 3 og 7 i bekendtgørelse om administration af internationale naturbeskyttelses-områder samt beskyttelse af visse arter for så vidt angår kystbeskyttelsesforanstaltninger samt etablering og udvidelse af visse anlæg på søterritoriet (BEK nr. 1062 af 21/08/2018) skal den rette myndighed vurdere:

- om projektet i sig selv, eller i forbindelse med andre projekter, herunder tidligere gennemførte projekter, væsentligt kan påvirke et internationalt naturbeskyttelsesområde eller visse ar-

ter, som er udpeget i medfør af lov om miljømål m.v. for internationale naturbeskyttelsesområder (miljømålsloven).

- Om det ansøgte kan beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er optaget i habitatdirektivets bilag IV, litra a), eller ødelægge de plantearter, som er optaget i habitatdirektivets bilag IV, litra b) i alle livsstadier

Natura 2000-område

Natura 2000-område nr. 56 "Horsens Fjord, havet øst for og Endelave" er habitatområde og fuglebeskyttelsesområde. Området er udpeget for at beskytte en lang række arter og naturtyper og indeholder enestående naturværdier med mange sjældne arter og naturtyper, bilag 2.

På udpegningsgrundlaget er marine naturtyper som sandbanker, vade-flader, laguner, bugter og rev. På udpegningsgrundlaget er ligeledes en række kyst- og havlevende fugle. Skarvkoloni på Vorsø. Havterne med en stor og stabil yngleforekomst i området, og splitterne der for nylig er genindvandret til området. Der er også ynglebestande af klyde, dværgerterne og ederfugl. Af rastende trækfugle forekommer lille kobbersneppe, hjejle, hvinand, fløjlsand og bjergand. Bestanden af spættet sæl er i fremgang inden for området. Gråsæl yngler ikke i området.

Bilag IV-arter

Der er spredt forekomst af marsvin i Horsens Fjord. Der er ikke konkrete registreringer af øvrige bilag IV-arter indenfor eller i nærheden af projektområdet for det diffuse stenrev ODR 1.

Marsvin har status som både bilag II og bilag IV-art, hvilket betyder at artens udpegede habitatområde er beskyttet samtidig med man skal træffe foranstaltninger, der sikrer sådanne arters naturlige udbredelsesområde. Dyrene må eksempelvis ikke fanges ind, og deres yngle- og rasteområder må ikke forringes. Bilag IV-arterne er således ikke kun beskyttet i habitatområderne, men overalt hvor de yngler eller raster.

Projektbeskrivelse

Den planlagte placering af rev ODR1 ligger inden for habitatnaturtype 1160, større lavvandede bugter og vige. Denne naturtype er karakteriseret ved meget forskellige substrattyper og et varieret plante- og dyreliv. Typiske arter er forskellige bændeltang og vandaks, alm. havgræs og bundlevende eller bundfæstede alger, bundlevende samfund af muslinger, børsteorme, snegle og krebsdyr.

Den planlagte placering af det diffuse stenrev ODR1, er en lokalitet, hvor sedimentet er forholdsvis homogent og fattigt på sten. De udlagte sten vil blive substrat for makroalger og epifauna samt skjulested for dyr, som lever frit i vandet herunder krebsdyr og fisk. Projektet forventes dermed at medvirke til at forbedre den generelle tilstand og øge biodiversiteten på den valgte lokalitet.

Anlæg af det diffuse stenrev ODR1 i udlægningsområdet foretages med en pram der sejler med lav fart og dumper sten både manuelt og med maskine i udlægningsområdet.

Vurdering

Det diffuse rev ODR1 vil genskabe gode levesteder for vandafhængige naturtyper ved at skabe hæftningsmulighed for blåmuslinger og tang og derved skabe skjul for især amfipoder og fiskeyngel. Det vil samtidig skabe mulighed for øget fødegrundlag for arter på udpegningsgrundlaget som gråsæl, spættet sæl, havterne, klyde, skarv, bjergand, fløjlsand, ederfugl, hjejle, hvinand, lille kobbersneppe, splitterne, dværgerterne samt bilag IV-arten marsvin.

I forbindelse med anlægsfasen, transporteres stenene med en langsomt sejlede maskindrevet pram ud til udlægningsområdet, hvor stenene dumpes både manuelt og maskinelt. Det vurderes, at anlæg af det diffuse rev er meget kortvarig og at projektet er af begrænset omfang, hvorfor eventuelle effekter på udpegningsgrundlaget og bilag IV-arten marsvin vurderes ikke at være i en grad der er væsentlig for bestandenes tilstand eller deres levevilkår i Natura 2000-området.

Den samlede vurdering er, at projektet ikke i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter vil medføre en væsentlig påvirkning af naturtyper og levesteder i Natura 2000-området eller at projektet i øvrigt ikke vil medføre forstyrrelser, der har betydelige konsekvenser for de arter, Natura 2000-området er udpeget for, ej heller beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder for bilag IV-arten marsvin.

Det ansøgte projekt vurderes, at have en gunstig effekt på Natura 2000-området og yngle- eller rasteområder for bilag IV-arten marsvin, idet udlægning af diffuse rev, der tidligere har været naturligt forekommende i fjorden, kan være medvirkende til at øge den generelle flora og fauna i de gøldede områder og dermed på sigt medvirke til at forbedre vandkvaliteten, fødegrundlaget og livsvilkårene generelt for fjordens dyre- og planteliv.

Vurderingen er i tråd både med formålet for projektet om at forbedre naturværdierne i Horsens Fjord, og målsætningen om god økologisk tilstand i vandområdeplanerne 2015-2021 samt den overordnede målsætning for Natura 2000-området om:

- Fjordområdets hav- og kystnatur udgør et stort, sammenhængende naturområde med naturlig dynamisk udvikling af kystnaturen og med udbredte yngle- og rasteområder for hav- og kystfugle samt sæler.
- De marine naturtyper sandbanker, vadeflader, laguner, bugter og rev er veludviklede med et alsidigt naturindhold.

Øvrige forhold om marinarkæologiske, erhvervsmæssige eller rekreative interesser i udlægningsområdet, valg af sten og placering af det diffuse stenrev mm. er beskrevet i ansøgningen.

For yderligere spørgsmål er I velkommen til at kontakte undertegnede.

Med venlig hilsen

Lisette Søgaard
Teknik & Miljø

Bilag 1: Kort over placeringerne for udlægning af diffuse sten og udplantning af ålegræs i Odder Kommune. Det pink felt viser valgt placering for udlægning af diffuse sten (ODR1). (De røde felter er eksisterende områder med ålegræs) De grønne felter viser valgte placeringer for udplantning af ålegræs.

Bilag 2: udpegningsgrundlag for Natura 2000-område Horsens Fjord, havet øst for og Endelave.

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 52		
Naturtyper:	Sandbanke (1110)	Vadeflade (1140)
	Lagune* (1150)	Bugt (1160)
	Rev (1170)	Strandvold med enårige planter (1210)
	Strandvold med flerårige planter (1220)	Kystklint/klippe (1230)
	Enårig strandengsvegetation (1310)	Strandeng (1330)
	Forklit (2110)	Hvid klit (2120)
	Grå/grøn klit (2130)	Klithede* (2140)
	Klitlavning (2190)	Kransnålalge-sø (3140)
	Brunvandet sø (3160)	Tør hede (4030)
	Kalkoverdrev* (6210)	Surt overdrev* (6230)
	Tidvis våd eng (6410)	Rigkær (7230)
	Bøg på mor med kristtorn (9120)	Bøg på muld (9130)
	Ege-blandskov (9160)	Stilkeke-krat (9190)
	Skovbevokset tørvemose* (91D0)	Elle- og askeskov* (91E0)
Arter:	Odder (1355)	Gråsæl (1364)
	Spættet sæl (1365)	

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 36		
Fugle:	Skarv (TY)	Bjergand (T)
	Ederfugl (T)	Fløjlsand (T)
	Hvinand (T)	Klyde (Y)
	Hjejle (T)	Lille kobbersneppe (T)
	Splitterne (Y)	Havterne (Y)
	Dværgterne (Y)	

Oversigtskort ansøgte områder ålegræs

HORSENS FJORD

VORSØ

ALRØ

HJARNØ

Ho 2

O1

O2

Ho 3

Ho 1

He 1

He 2

0

2.000

meter

Skala: 1:30.000

Signaturforklaring

- Eksisterende ålegræs
- Nyt ålegræs